

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

**ALAPÍTVÁ:
1862-ben**

**Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR**

1991. MÁJUS

---

cxxvi. évfolyam

A TARTALOMBÓL

*Az állami erdőállománynak
államkézben kell maradnia.*

131. oldal

*Az 1991-ben végző erdészeti
szakközépiskolások egyharmada
nem tud a szakmában
elhelyezkedni.*

133. oldal

*Negyvenhárom év után először
az erdészet legfőbb irányító személyét
döntéshozó rangjától
megfosztották.*

137. oldal

*A végeredmény mindenképpen
a mai értelemben vett
vadásztársaság felbomlása,
az átlagember kisemmizése lesz.*

147. oldal

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata.
CXXVI. évfolyam 5. szám (1991. május)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, Barátossy Gábor, Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Dala László, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Járasi Lőrinc, dr. Kárpáti László, Kertész József, Korbonszky Kazimírné, dr. Kovács Mátyás, dr. Oroszi Sándor (a bizottság helyettes elnöke), ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
 Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: DR. SÉBOR JÓZSEF, a Monteditio KFT ügyvezető igazgatója. Kiadóhivatal: 1075 Budapest, Tanács krt. 5/a.
 Telefon: 1412-890, 1325-186.

Nyomdai munkák: Monteditio KFT nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Kasztanovics Ferenc.
 Munkaszám: 1991-0093
 A kézirat lezárva: 1991. május 14.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,-j Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.
 Az évi előfizetés ára: 10 USD.

СОДЕРЖАНИЕ

Л. ГИМЕШШИ: Лесные пожары в 1990 **140**
А. БИДЛО—Ш. ФАРАГО: Посадки экзотов на песчаных почвах в междуречье Дуная и Тисы **143**

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

VIDOVSZKY FERENC: Privatizálás az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokban	131
GERELY FERENC: Az átmenet problémái az erdőgazdálkodásban	132
BODOR KÁROLY: Gondolatok az Erdőfenntartási Alapról	133
DR. CS. NAGY ANIKÓ: Erdőgazdálkodók érdekképviselete Ausztriában	135

A HÓNAP KÉRDÉSE

RAKONCZAY ZOLTÁN: Hová tartoz(z)unk?	137
--------------------------------------	-----

ERDŐVÉDELEM

DR. GHIMESSY LÁSZLÓ: Az 1990. évi erdőtüzek	140
BIDLÓ ANDRÁS, FARAGÓ SÁNDOR: Exótatelepítések a Duna-Tisza közti homokterületen	143

ERDÉSZETI NÖVÉNYNEMESÍTÉS

BORDÁCS SÁNDOR: Új tudományos érdekesség, vagy segítség az erdészek számára?	145
--	-----

VADGAZDÁLKODÁS – VADÁSZAT

DOMBOS ENDRE: Hozzászólás Páll Endre cikkéhez	147
DR. PAPP TIVADAR: Ahol megmozdult az állóvíz	150
WENTZELY DÉNES: Így láttam én, az erdész!	151

FAKERESKEDELEM	153
TAROKK-SAROK	155
TERMÉSZET- ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM	156
ERDŐKERÜLŐBEN	159
KÖNYVESPOLC	160
EGYESÜLETI HÍREK	160

INHALT

GHIMESSY, L.: Waldbrände im Jahre 1990.	140
BIDLÓ, A. – FARAGÓ, S.: Exotenanbau in den Sandgebieten zwischen der Dongau und der Theiss.	143

CONTENTS

GHIMESSY, L.: Forest fires in 1990.	140
BIDLÓ, A. – FARAGÓ, S.: Planting of exotic tree species on sandy soils in the Danube-Tisza Mid-Region	143

VIDOVSKY FERENC

Privatizálás az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokban

Az elmúlt évek egyik legjelentősebb gazdaságpolitikai döntése volt az állami tulajdon jelentős mértékű leépítésének igénye. Céljai közül kettőt emelhetünk ki: az eladásból származó bevétel nagy részét az államadósság csökkentésére lehet fordítani, és ami társadalmilag még fontosabb, az országban levő vagyont, a magántulajdont hatékonyabban képes hasznosítani.

A folyamat elkezdődött, s azonnal rengeteg problémát vetett fel:

- ki kezdeményezze a privatizációt;
- ki bírálja el annak helyességét;
- ki képviseli az állami tulajdont;
- mennyit ér az eladásra szánt vagyon;
- ki értékeli fel a vagyont;
- kik legyenek az új tulajdonosok;
- külföldiek belevonhatók-e a vételbe;
- milyen előnyt kapjon a hazai befektető;
- szabad-e előnyben részesíteni az eladásra szánt objektumban dolgozókat a vásárlásban;
- a kedvezmények miben nyilvánuljanak meg (ár, adó, kedvezményes kamat, hitel, hiteltörlesztés)?

Az elmúlt két év hazai privatizációs gyakorlata már szolgál néhány tapasztalattal, amit feltétlenül figyelembe kell venni az új privatizációs kezdeményezéseknél:

- a legjobb árat, a legkedvezőbb eladási feltételeket csak versenyhelyzetben lehet elérni;
- a befektetési munkának nemzetközileg kialakult és elfogadott szabályai, szokásai vannak, akik ezeket nem ismerik vagy nem alkalmazkodnak hozzá, nem képesek megtalálni a legjobb vevőt;
- az eladásra szánt objektum árát elsősorban annak jövedelemteremtő képessége határozza meg;
- a jövedelemteremtő képesség meghatározása, a befektetési terv összeállítása, a versenyhelyzet megszervezése, az adásvétel lebonyolítása speciális szakértelemhez kötött. Ezért ebbe a munkába — bizonyos értékhatáron felül — ajánlatos befektetési tanácsadó céget bevonni.

Erdőgazdasági sajátosságok és elvárások a privatizáció kapcsán:

- az állami erdőállománynak állami kézen kell maradnia,
- meg kell határozni, mi tartozzon az erdőállomány és annak fenntartásához feltétlenül szükséges eszközökhöz;
- az előbbin kívül minden privatizálható.

Mivel a privatizáció során az erdővagyon érintetlenül marad, — leltárszerűen — meg kell határozni azokat az eszközöket, amelyek itt szerepelnek. Az előbbiekből az is következik, hogy az erdőgazdasági privatizáció csak úgy mehet végbe, ha a döntéshozó az egész erdőgazdaság feletti vagyonkérdésekben dönthet.

Állami erdők kincstári kezelése

Határozott szakmai igényként fogalmazódott meg az állami erdők kincstári kezelésben való fenntartása. Ennek irányítási, szervezeti rendjének kialakítására több megoldás lehetséges. A tervezet szerint a kincstár a tulajdonosi jogokat az Állami Erdők Vagyonfelügyeleti Kollégiumára bízta. Jelen koncepció-

vázlat legfontosabb célja, hogy az új szervezet kialakulásáig is irányt adhasson az erdőgazdasági privatizációhoz.

Az erdőgazdasági privatizációs folyamat egyik lehetséges megoldása

Az FM — Állami Vagyonügynökségi egyeztetés után — irányelvekben határozza meg a privatizációt nem érintő eszközök körét. Az FM kísérelje meg elérni az ÁVÜ-nél, hogy a privatizációból befolyó árbevétel egy meghatározott része az Erdőfenntartási Alapba kerülhessen. Az erdőgazdaságok határozzák meg a privatizációba nem vonható eszközök körét, s ezt az FM hagyja jóvá.

Az erdőgazdaságok kezdeményezzék a privatizációt. Ahhoz, hogy befolyással lehessenek a privatizációra, el kell érniük, hogy a szervezetükben levő kisebb gazdasági társaságokra is hatással lehessenek. (Esetleges megoldás lehet, ha az ÁVÜ megadja a vagyonkezelői jogosítványt az erdőgazdaságoknak.) Az erdőgazdaságok — versenyztetés után — válasszanak maguknak tanácsadót.

A tanácsadó készítse el az átalakulási tervet, tárgyalja meg, fogadtassa el az ÁVÜ-vel. Készíttessen vagyonértékelést, könyvvizsgálatot. Az erdőgazdasággal együttműködve készítse el a befektetési üzleti könyvet. Szervezze meg az eladási versenyt, válassza ki a legjobb vevőket. Segítse az erdőgazdaságot az adásvételi szerződés megkötésekor.

Meg kell vizsgálni és támogatni szükséges az erdőgazdasági dolgozók tulajdonszerzésének lehetőségeit.

Néhány gondolat a Munkavállalói Résztulajdoni Programról

A privatizációs munkák folyamán gyakran jelentkeznek a munkavállalók tulajdonszerzésének igénye. A tisztán piaci körülmények közötti megvásárlás és az ingyenes juttatás közötti skála igen széles pénzügyi megoldásokat határol. A Vagyonpolitikai Irányelveknek köszönhetően a munkavállalói tulajdonszerzés bizonyos kedvezményeket élvez: a vagyon 15%-át a piaci ár feléért lehet megvásárolni, a vagyon 10%-át a munkavállalók — az Állami Vagyonügynökséggel történt megállapodás után — szinte ingyen megkaphatják. A 25% feletti vagyon megvásárlására már kevesebb kedvezmény látszik, így ennek ára már a piaci ár.

Az állami tulajdon megvásárlására igen kedvező kamatozású hitelkonstrukciókat alakítottak ki: ezek a privatizációs hitel és az egzisztencia hitel. Jelenleg törvényi előkészítés alatt áll a munkavállalói tulajdonszerzés szabályozása, mely további kedvezményeket fog nyújtani a vásárláshoz, a hitelfelvételhez, és a hiteltörlesztéshez. A Munkavállalói Résztulajdoni Program (MRP) a pénzügyek szabályozásán túl a munkavállalói szervezet működésére is kihat. Pontosán meg kell határozni a szavazati jog és a tulajdonjog kapcsolatát. Szabályozni kell a tagok részvételi lehetőségét, a részvények eladhatóságának korlátait.

Összefoglalva: megnyíltak a privatizációs lehetőségek. Élünk velük! Fordítsuk előnyeiket az országnak, az erdő és az egyének hasznára.

Terveinket jól készítsük elő, és a végrehajtásban legyünk határozottak!

Az átmenet problémái az erdőgazdálkodásban

Szakértői kerekasztal megbeszélés 1991. április 9–11. Gyarmatpuszta

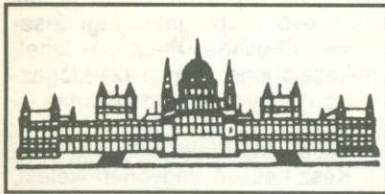
Több ország szakértőivel 1991. április 9–11. között kerekasztal megbeszélés volt Gyarmatpusztán „Az átmenet problémái az erdőgazdálkodásban” témakörben. A résztvevők a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaságból, Lengyelországból és Ausztriából érkeztek. A megbeszélés célja kötetlen eszmecsere volt az egyes országok tapasztalatairól, valamint az átalakulás helyzetéről, menetéről és az elképzelésekről. Szó esett a tulajdonviszonyok alakulásáról, az erdészeti politikáról és annak közgazdasági elemeiről, az erdők kezelésének formáiról, az erdőtörvényről és az erdőtervezésről.

Általában megállapítható, hogy minden országban cél az erdők környezeti szerepének biztosítása a tartamos erdőgaz-

dálkodás feltételeinek megteremtésével, az ehhez szükséges pénzügyi háttér biztosításával. Az országok sajátosságainak megfelelően folyik a tulajdonviszonyok helyreállítása, az államerdészeti és szakhatósági feladatok szétválasztása. A résztvevők tájékoztatást kaptak a fejlett piacgazdasági viszonyok keretében történő erdőgazdálkodás lehetőségeiről, különös tekintettel a demokrácia szabályaira és a magántulajdon sérthetetlenségére.

A hasznos eszmecsere jó szolgálatot tett az átalakulás munkájában tevékenykedő szakemberek számára.

(Gerely Ferenc)

Tisztelt Ház!

Parlamenti
interpelláció

A mosonmagyaróvári erdészet 1990. szeptemberében önállósodását kezdeményezte a Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságból az 1990. évi LXXI. törvénnyel módosított 1977. évi VI. törvény alapján, amely az állami vállalatokról rendelkezik. A törvény rendelkezése alapján az alapítóhoz, a Földművelési Minisztériumhoz fordult. Kielégítő intézkedés hiányában az Országgyűlés 1990. április 16-i ülésén *Bak János* képviselő interpellált. Az interpellációra *Dr. Gergely Elemér* földművelésügyi miniszter válaszolt:

„A mosonmagyaróvári erdészet önállóvá válására a Minisztérium egyértelmű válasza, amit a képviselő úr hiányolt 60 napon belül, megvolt. Csak azért nem kapta meg az erdészet, mert aláírás előtt éppen a képviselő úr kérte *Nagy Ferenc* miniszter urat, hogy halassza el a döntést. Kérte továbbá, hogy miniszter úr fogadja az erdészet vezetőit. A meghallgatás során, miniszter úr is tapasztalta a szakmai főosztály és a mosonmagyaróvári erdészet álláspontjának különbözőségét. Megadta az erdészetnek azt a lehetőséget, hogy újabb írásos anyag benyújtásával bizonyíthassák álláspontjuk helyességét. Az erdészet második betérjesztése nem kérdőjelezte meg a szakmai főosztály álláspontját, illetve a korábban adott indoklását. A minisztérium részéről ismételt elutasító levél tervezete készült el. Az aláírás előtt képviselő úr megint kinyilvánította, hogy kétségbe vonja döntésünk pártatlanságát. Képviselő úrra és a hazai pályára való tekintettel egy szakmai bizottságot kértünk fel a kérdés megvizsgálására. A bizottság képviselő úr személyes jelenlétében végezte munkáját és véleményében javasolta az előzetes vagyoni- és tehermegosztás kimunkálását azon célból, hogy a végleges döntés megalapozottabb legyen! A bizottság javaslatában az is szerepel, hogy mérlegeljük a mosonmagyaróvári erdészet önálló vállalatkénti illeszthetőségét az új erdészeti politika

irányelveibe, illetve annak szervezeti rendszerébe. Ugyanis ezen új erdőpolitika, amely létezését képviselő úr interpellációjában kétségbe vonta, az erdőgazdálkodáson belül jelentős szervezeti változásokat is fog hozni. Nos ez elkészült. Különböző szintű egyeztetése és jóváhagyása van még hátra. Itt jegyzem meg, hogy az Országos Erdészeti Egyesület is megkeresett ez ügyben. Levelükben kifejtették álláspontjukat, indokaikat és kérték tőlem a mosonmagyaróvári erdészet kérelmének elutasítását. Sajnos a kisalföldi erdőgazdaság úgy terjesztette be a vagyoni megosztásra vonatkozó dokumentumokat, hogy az több alapvető kérdésben hiányos volt. Pl. az erdészet elfogadó nyilatkozatát nem tartalmazta, a számadatok a vállalati mérleggel nem voltak azonosíthatók, stb. Ezért nem tudtuk azt elfogadni és kértük az érdekeltektől a hiány pótlását, de ezt a mai napig sem kaptuk meg. Megítélem szerint a törvényadta lehetőséggel nem minden vállalat tud élni. Vizsgálni kell mind az önállóvá váló vállalat, mind a visszamaradó vállalati egység működő képességét. A mosonmagyaróvári erdészet esetében további szempontként kell figyelembe vennünk, hogy területén várhatóan mintegy 1000 ha kerül vissza erdőbirtokossági tulajdonba, így az erdészet erdőterülete a 3000 ha-t sem fogja elérni. Az erdőgazdálkodásban a hosszú termelési ciklusra való tekintettel szükség van egy minimális területnagyságra, amely biztosítani tudja a folyamatos erdővagyongazdálkodást, a hosszú távú tartamosságot. Ez hazai viszonylatban átlagos erdészeti nagyságot jelent, azaz kb. 8–10 ezer ha-t. Ennek figyelembevételével valóban nem lehet indokolt az erdészet önálló vállalattá alakítása. Javasoltuk viszont már az ügy kezdeti stádiumában, 1990. novemberében az erdészetnek, hogy önállósági szándékát erdőterület nélkül, de az erdőben folyó munkát vállalkozási alapon végezve valamely gazdasági társasági formában valósítsa meg. Az erdészet a vállalkozás lehetőségével nem kívánt élni. Úgy érzem, a minisztérium ez ügyben a lehető legmesszebbmenőkig elment.”

Bak János képviselő úr a miniszteri választ nem fogadta el. Az Országgyűlés a miniszteri választ 130 igen szavazattal, 48 ellenében, 28 tartózkodás mellett elfogadta.

Szakiskolai tanulók elhelyezkedési lehetőségei

Rövid tájékoztatást kértünk szakiskoláinktól végzős tanulók elhelyezkedési lehetőségeiről. A kapott válaszok alapján a következőket közölhetjük.

A mátrafüredi „Vadas Jenő” Erdészeti Középiskolán az erdészeti szakközépiskolai tanulmányait befejező IV. osztály létszáma: 39 fő. Közülük 14 fő szerződés, illetve élő munkakapcsolat alapján fixnek tűnő álláshely várományosa. További 10 fő jelenleg keresi leendő munkahelyét, nem reménytelenül. Tudunk néhány, még lekötetlen tsz állásajánlatról, illetve egyéb szórványlehetőségről, pl. a geodézia területéről. Az egyetemi, főiskolai felvételek várhatóan további 4–5 fő elhelyezkedési gondját oldják meg.

Tanulóink elhelyezkedési esélyeit növeli sokoldalú járműtechnikai képzettségük. A, B és F kategóriás jogosítványuk mellé többen megszerzik a hidraulikus daruk kezelésére feljogosító képesítést is. A végzősök legalább 75%—a megkapja ezen túlmenően a motorfűrészkezelői jogosítványt is, közülük 12 fő az EBSZ által előírt tisztítóadapter kezelői képesítést, ill. az ún. ledarabolásos technológia végzésére jogosító tanúsítványt. Summa—summarum: beiskolázási körzetünk, Észak-Magyarország és Budapest, a tanulók képesítéssel is alátámasztott alkalmazóképességét is figyelembevéve, várhatóan ez évben is kielégítő mértékben kínál valamilyen álláslehetőséget. Tanulóinkat mindemellett a liberális piacgazdaságba történő bekapcsolódásra is ösztönözni kívánjuk. Ebben a legfőbb segítséget az iskolai keretben működő gazdaság, tanúzem nyújtja.

A szakmunkásosztály végzős létszáma: 32 fő. Jelenleg ugyan mintegy tíz főnek vannak „biztos”—nak tűnő álláslehetőségei.

sai, elhelyezkedésük még kevésbé tűnik problematikusnak, mint a szakközépiskolás társaiké. Képzettségük ugyanis még gyakorlatiasabb, piacon eladhatóbb, univerzálisabb. Az erdészeti képzettségen kívül csaknem valamennyien faipari gépkezelő és erdészeti növényvédő képesítést is szerezhetnek a szakközépiskolásoknál felsoroltakon kívül.

A soproni „Roth Gyula” Erdészeti és Faipari Szakközépiskola végzős növendékei között felmérést végzett elhelyezkedési lehetőségeikről. A felmérőlapok összegezése alapján a következő kép alakult ki:

biztos szakirányú munkahelye van 11 főnek,	(18%),
szakirányú továbbtanulási szándéka van 11 főnek,	(18%),
nem szakirányú továbbtanulási szándéka van 16 főnek,	(26%),
nem szakirányú munkahelyen kíván elhelyezkedni 2 fő,	(3%),
még nincs biztos munkahelye 22 főnek.	(35%).
<i>Összesen: 62 fő</i>	<i>(100%).</i>

A szegedi „Kiss Ferenc” Erdészeti Szakközépiskola végzős tanulóinak elhelyezkedési és továbbtanulási lehetőségeiről feltett kérdések válaszai alapján a 61 végzős növendék közül

- 10% továbbtanul a szakmában,
- 26% szakmán kívül tanul tovább,
- 31% szakirányú munkahelyen helyezkedik el,
- 2% nem szakirányú munkahelyen helyezkedik el,
- 31%—nak nincs munkahelye.

BODOR KÁROLY

Gondolatok az Erdőfenntartási Alapról

Az elmúlt 35 év egyik nagy szakmai vívmányaként számon tartott Erdőfenntartási Alap működési zavarokkal küszködik. Először az állami gazdaságok, majd a termelőszövetkezetek alapja vált hiányossá, és csak idő kérdése, hogy az állami erdőgazdaságoknál mikor áll elő hasonló helyzet. Bár ez utóbbi — mivel a legtökeerősebb a gazdálkodók között és a fatenyészeti viszonyai a legkedvezőbbek — még képes némi toldozgatásra—foldozgatásra. Úgy tűnik, az Erdőfenntartási Alap fölött ott lebeg az ellehetetlenülés veszélye, hiszen a járulék emelése nem megoldás, csak elodázza a gondokat.

Ennek, szerintem legfőbb oka, hogy olyan feladatok megoldását vállalja el, amelyek teljesítése csak elméletben, modellezve képzelhető el, vagy a tervutasításos rendszerben tűnt úgy, hogy megoldható, illetve esetenként nem is bizonyos, hogy ezen a kereten belül kell keresni a megoldást.

Demokratikus, nehezen modellezhető, állandóan változó közgazdasági, tulajdon— és piaci viszonyok között azonban semmiképpen sem kivitelezhető a rendszer.

Ilyen problémák:

1. Az alap feltöltésének bázisa a kitermelt fatérfogat, a visszaosztás pedig a keletkező felújítási terület, illetve az azon létrehozandó célállománytípus.

a/ A kettő között a legravasabb közgazdasági és szakmai módszerekkel sem lehet pénzügyi összefüggést felfedezni,

ilyen csak mesterségesen teremthető. Annyi igaz, hogy a bevételekből kell fedezni a kiadásokat, de hát az annyiba kerül, amennyibe, nincs befolyásoló összefüggésben az előbb ott állott állományból származó bevétel nagyságával.

b/ A fentebb említett egymáshoz rendelés további nagy hibája, hogy az adott időpillanatban, az adott erdőrészletben kitermelt fatérfogatra kivetett erdőfenntartási járulék és a keletkező felújítási terület között nincsen egyidejűség. A felújítandó terület évekig visszamarad, míg a járulék az adott év költségeit hivatott fedezni. Országosan elmondható, hogy az 1980—as években végzett fakitermelésekhez képest jelenleg a kitermelt fatérfogat mintegy 15—20%—kal csökkent, ugyanakkor az erdőfelújítási vonzata továbbra is fennáll, illetve a jelenlegi, kevesebb és rosszabb minőségű faanyagot, illetve annak bevételeit terheli. Itt persze a tervezés megbízhatósága is kérdéses, pl. a hozamszabályozás.

2. Az alap nem szektorsemleges, és az erdőrészlet nem tudja, hogy ki a gazdája, a tsz, az állam vagy magánszemély stb. Egyszerű magyar erdő és annyi esőt, napfényt, harmatot, szelet stb. kap, amennyit a természet ad.

3. A gazdálkodókon belül is megkülönböztet, tehát a szektoron belül sem semleges, lásd hegyvidék—síkidék ellentéte. Egyenlősít próbál teremteni. Vannak túlnyomórészt állandó nettó befizetők és túlnyomórészt állandó nettó felvevők. Arra

öszönöz, hogy a gazdaságtalan erdőket is véghasználják, hiszen ezek költséges és munkaigényes, gazdaságtalan felújítását is finanszírozza.

4. Felvállalja a felújítási munkák teljes finanszírozását, holott ez lehetetlen a felújítást meghatározó nagyszámú mutató térben és időben való gyakori változása miatt. (Pl. magtermés, időjárás, vadlétszám, szaporítóanyag-piac, munkaerőpiac, általános gazdasági és gazdaságpolitikai tényezők, infláció stb.) Ez a rendszer ehhez túl merev, túl centralizált és túlságosan sematikus.

5. A feltöltési rendszer is elnagyolt, pl. nem tesz különbséget az egyes fajcsoportokon belül (pl. tölgyek, fenyők, illetve egyéb kemény, illetve egyéb lágy lomb) és a termőhelyi viszonyokat sem veszi figyelembe.

6. Olyan munkálatokat és tevékenységeket is támogat, amelyeket ezzel felesleges, illetve rossz irányba befolyásol. Pl. ne azért mélylazítózzon a gazdálkodó, mert fizetnek érte, hanem azért, mert a felújítás sikere miatt megéri (ez áll a mélyforgatásra, a tuskózásra vagy a nyesésre stb.). Ugyancsak felesleges és visszaélésekre adhat módot az ún. egyéb célok támogatása.

7. Nagy pénzüsszegeket von el és fektet be pénzüpi haszon nélkül.

8. Ezek után végezetül demagógiának tartom azzal érvelni az Erdőfenntartási Alap mellett, hogy az az erdeink fenntartását, a folyamatosságot és tartamosságot, az erdőfelújítások elvégzésének biztosítását szolgálja, és nélküle ez nem történne meg. Ennek egyértelmű cáfolata az, hogy a nettó befizető gazdálkodók a sok egyéb szakmai probléma (vadkár, termőhely, egészségi állapot) mellett a hosszú évek alatt szinte folyamatos befizetés ellenére — tehát az alap egyértelműen negatív hatásának ellenére — is felújítanak és nem rosszabb minőségben, mint a nettó felvevők.

Mindezek alapján úgy gondolom, itt az ideje annak, hogy újra átgondoljuk az alap működését és a célt, amelyért létrehozták. Az így feltárt problémákból, hibákból okulva célszerű lenne újraalkotni. A jó elemeket természetesen megint fel kell használni. Ehhez kapcsolódik néhány gondolat, elképzelés.

1. Az alap csak olyan feladatokat vállaljon fel, amelyeket működése folyamán egyértelműen képes végrehajtani, szabályozni. A legfontosabb feladata egy, ún. óvadékszerep legyen. Egyfajta óvadék a fahasználatok után, ha tetszik: kaució, amely biztosítékként szolgál a szakszerű és a termőhelynek megfelelő felújításra. A fő cél mellett mellékesen, vagy abból következően természetesen más feladatokat is felvállalhat, sőt vállalnia kell, de ez a legfontosabb. Ez a következőképpen működhetne.

2. Feltöltése ne a kitermelt fatérfogat alapján történjen, hanem a keletkező felújítandó terület nagysága, a termőhelyi

osztály és a rajta létrehozandó célállomány szerint, tehát legyen kifejezetten arányos a leendő erdő értékével.

Az óvadék összeg nagyságát és a visszaszerzés feltételeit úgy kell megállapítani, hogy érdemes legyen azért dolgozni. A visszajuttatás kivitelezésében hasonlíthatna a jelenlegi egy-ségáras módszerhez. Tehát az adott összeget — az óvadékat — adott feltételek alapján, adott futamidő alatt lehet visszakapni vagy esetenként elveszíteni.

Helyesebben, a teljes összeg egy hányadát, kb. 70–80%—át. A fennmaradó 20–30% a nullszaldós állapotig, tehát az első törzskiválasztó gyérítésig — feltétlenül szükséges az állomány szempontjából elvégzendő munkák végrehajtása után szintén adott feltételek alapján — szerezhető vissza. Vázlatosan így képelem a működési alapelveket.

Ehhez természetesen erdőrésztlenkénti járulék, illetve óvadékfizetés és nyilvántartás szükséges, bár a jelenlegi adminisztrációs rendszerhez képest ez sem lenne több és bonyolultabb.

3. Ez az alap minden gazdálkodó számára kötelező és szektorsemleges, tehát egységes legyen. A differenciálás alapja a célállomány és a termőhely legyen. A tulajdonos ebben a rendszerben mellékes elem. Az alap kezelését — nemcsak visszaosztását, hanem forgatását — az erdőfelügyelet és egy vele egyenrangú kuratórium végezze egy, az erre a célra létrehozott pénzüintézet (pl.: Erdőbank) keretein belül.

4. Az alap hatáskörébe csak a gazdaságos erdők köre vonható, a gazdaságtalan nem. Gazdaságtalan erdő alatt értem azokat az állományokat, ahol a véghasználati kitermelés és felújítás költségeit nem fedezi a faállomány értéke. Ezen erdőkben csak a társadalmi szempontból feltétlenül szükséges szakmai feladatokat célszerű elvégezni, de mivel ez össz-társadalmi érdek, a társadalom legyen a teherviselője. Ennek formája pl. támogatás, adókedvezmény stb. lehet.

5. A befizetett pénzüsszegeket egy, a fentiekben már említett független szakmai pénzüintézet (Erdőbank) kezelje, a forgatásából esetlegesen származó jövedelmeket pedig pályázatokon keresztül áramoltassa vissza. Ennek felügyelete és szabályozása a kuratórium feladata. A pályázat tárgya lehet: kutatás, oktatás, szerkezetátalakítás és más célfeladatok ösztönzése stb.

Ennyi lett volna röviden észrevételeim és javaslataim sora a jelenlegi Erdőfenntartási Alappal kapcsolatban. A felvetett észrevételek természetesen vázlatosak, a részleteket mellőzik, további formálásuk, kidolgozásuk szükséges. Gondolom, az előzőekben leírtak nemcsak engem foglalkoztatnak, sőt egyre hűsbavágóbban érintenek minden gazdálkodót, ezért kérem kollégáimat, írják le ezzel kapcsolatos észrevételeiket, saját elgondolásaikat, ötleteiket, kritikájukat és javaslatukat. Ez a téma azt hiszem megér egy értékelést, szakmai vitát.

Az erdőgazdálkodás fejlődési tendenciái az Európai Gazdasági Közösségben

Az erdőgazdálkodásnak az Európai Gazdasági Közösségben (EGK) betöltött szerepe a következő 50–100 évben első sorban attól függ, hogy a társadalom az erdő különböző funkcióinak milyen jelentőséget tulajdonít. A hármas funkció áttekintésével készíthetünk prognózisokat a jövőre.

Az erdők hármas funkciója

A termelési funkció

Az erdőgazdálkodás jelenlegi bevételeinek nagy része faeladásból származik. A fa iránti kereslet hosszú távon is növekedni fog, azonban a kereslet szerkezete változik. Leg-

nagyobb felvevője továbbra is a fafeldolgozó ipar maradt, várható azonban, hogy az alapnyersanyag jelentősége nő. Emelkedő energiaárak esetén „energiafa-piac” kialakulása várható, ami magában rejti annak veszélyét, hogy az EGK-ban a fa feldolgozás szempontjából nem lesz többé vonzó.

A lucfenyő és az erdeifenyő esetében a kereslet a kisebb és közepes méret felé tolódik el, a vastagabb választékokat a piac nem fogja méltányolni. A fa minőségével szembeni csökkenő igények (energiafa, új fafeldolgozó eljárások) miatt lehetővé válik a nagyon gyorsan növő fafajok felhasználása. Keménylombos fafajoknál (tölgy, bükk, cseresznye, dió stb.) az egyre rosszabb trópusifa-ellátottság következtében hosszú távon növekvő kereslettel számolhatunk.

Kutatás

Az EGK területét a fatermesztés lehetőségei alapján négy csoportra lehet osztani:

— „Tömefga”-termelés a nagyhozamú területeken lesz, amelyet a nagy koncentráció, a rövid vágásforduló, a kis ráfordítás és az alacsony szállítási költségek jellemeznek.

— A keményfás állományok számára a gazdaságosság megteremtése végett az erdészeti melléktermékekkel kell a magas vágáskorból adódó, hosszabb időszakokat áthidalni.

— Egyes területeken az erdőgazdálkodást csak jobb szervezéssel és új bevételi források megtalálásával (pl. üdülés) lehet gazdaságosan fenntartani.

— Európában mindenütt lesznek olyan területek, ahol gazdaságos erdőgazdálkodás nem teremthető meg. Ha szükséges, központi támogatással kell itt az erdőállományt megőrizni.

A védelmi funkció

A védelmi erdők minden formája iránt növekvő igény várható. A lavina-védelem szerepe különösen a turizmussal, valamint a karsztosodással erősen érintett régiókban nő meg. A vízvédelmi erdők szerepe az EGK északi részén főleg a víz minősége, míg déli részén mennyisége miatt lesz egyre jelentősebb. A védelem „objektív” felértékelődése nő a társadalom növekvő környezetvédelmi tudata miatt, s ez az erdőgazdálkodás szigorodó jogi és gazdasági feltételeihez vezethet.

Az üdülési funkció

A növekvő urbanizáció következtében az üdülés iránti igény is nő, számolni kell azonban ennek sokszínűségével is. Ehhez alkalmazkodni kell, általában nem csak a városok közvetlen környezetére fog kiterjedni.

Az erdőpusztulással, valamint az erdőtüzekkel foglalkozó kutatási témákat meg kell tartani és kiterjeszteni a trópusi és a szubtrópusi erdőkre is. A jövőre még két újabb kutatási téma javasolható:

1. A fák kapcsolata környezetükkel (ökofiziológia),
2. Az erdő nem anyagi funkcióinak értékelése.

Erdészeti politika

Az agrárpolitikához hasonló, közös erdészeti politika kialakítása nem várható. Előnyös lenne azonban közös erdészeti információs és kommunikációs rendszer kialakítása. Feladatai a következők lennének:

— Átfogó erdőleltár készítésének (illetve megújításának) megszervezése és koordinálása.

— A helyi fejlesztési potenciál támogatása, koordinálása és felmérése.

— Az erdészet minden ágára, valamint a kapcsolódó szektorokra kiterjedő hálózat támogatása az adatok kiértékelésére, kicserélésére és ajánlások megtételére.

— Az erdészeti politika támogatása minden szinten adatok, illetve kiértékelésük szolgáltatásával.

Az erdőgazdálkodásnak a következő időszakban három nagy kihívásra kell válaszolnia:

— Regionális specializáció, amelyhez új, olcsóbb fatermesztési módszerek, jobb marketing és az üdülési funkció piacosításának kell kapcsolódnia.

— Az erdő rendeltetésének tudatosítása.

— A trópusi és szubtrópusi erdők fenntartása.

Joachim Kreysa: Erdőgazdálkodás 2000 után (Forestry beyond 2000) c. műve alapján összeállította

Ref.: Bidló András

DR. CS. NAGY ANIKÓ

Erdőgazdálkodók érdekképviselete Ausztriában

Napjainkban az érdekképviseletek szerepe felértékelődött, a széles körű érdekegyeztetés társadalmi szükségszerűségé vált.

Ausztriában az érdekképviseleti munkának jelentős hagyományai vannak. 1908-ban az Osztrák–Magyar Monarchia mezőgazdasági társaságai arra az elhatározásra jutottak, hogy „Elnöki Konferencia” néven közös érdekképviseletet hoznak létre a mező- és erdőgazdasági szervezetek képviseletére.

A történelmi változások miatt a mezőgazdasági kamara az 1945. évben újította fel önálló működését. Az alkotmányi előírások szerint a mezőgazdasági és erdészeti képviselői testületek alapítása, a törvényhozás és a végrehajtás az egyes tartományok hatáskörébe tartozik.

Minden tartománynak saját mező- és erdőgazdasági kamarája van. A tapasztalat az, hogy a képviselet akkor működik jól, ha a mező- és erdőgazdasági tevékenység nincs különválasztva, az egységes fellépésnek így nagyobb a súlya, indokolja ezt a tulajdon vegyes jellege is (erdő- és mezőgazdasági földtulajdon vegyes birtoklása).

A mező- és erdőgazdasági kamarák önálló jogi személyek, működésük a mező- és erdőgazdálkodás egész területére kiterjed. A kamarai tagság kötelező minden mező- és erdőgazdasági területen működő önálló főfoglalkozású munkavál-

lálóra — tulajdonosra, haszonélvezőre, bérlőre — és valamennyi mellékfoglalkozású gazdára, akinek legalább 1 ha mező- és erdőgazdaságilag hasznosított földterülete van, beleértve az üzemben főfoglalkozásban tevékenykedő családtagokat. A mező- és erdőgazdasági kamara tagja az állami tulajdont képviselő Osztrák Államerdészet is.

A mező- és erdőgazdasági kamarák tevékenységének fő feladatai:

- az érdekképviselet,
- az oktatás,
- a tanácsadás és
- a pénzügyi támogatás.

Minden tag jogosult a kamara sokoldalú szolgáltatását költségmentesen igénybe venni — különös tekintettel a tanácsadás területére. A kamara köteles ugyanakkor minden tag érdekképviseletét ellátni.

Az erdőtörvény kötelező szakmai előírásai mellett a kamarák szakmai segítséget nyújtanak a gazdálkodóknak, ez sohasem jelent hatósági jellegű feladat-átvállalást. Így például a gazdálkodó hatósághoz benyújtandó fellebbezése előterjesztésénél a gazdálkodó kérelmére a kamara szakmai segítséget nyújt. Szakmai segítséget nyújt a kamara az ügy hatósági elbírálásánál is, amikor a tényállás tisztázásához szakmai véleményt nyilvánítnak.

A kamara részletes nyilvántartással rendelkezik minden erdőtulajdonos birtokáról, tevékenységéről, rendszeresen figyelemmel kíséri tevékenységüket, aktívan részt vállal a gazdálkodás folyamán felmerülő problémák megoldásában. Képviselőjének a tulajdonossal való kapcsolattartása személyes jellegű, nélkülözi a hivatali formalitást.

A tanácsadást a kamara sokoldalúan szervezi, például bemutató jellegű kirándulást szervez tanulmányi erdőbe. A gazdálkodók a program keretében útmutató füzetet kapnak, ennek segítségével állomásról állomásra végigkísérhetik a telepített erdő helyzetét. A helyszíni bejárásnál a kamara erdőmérnök képviselője az egyes állomáshelyeken a faállományt bemutatja, a gazdálkodás módjáról kérdéseket intézhetnek hozzá.

A tapasztalatcsere célja, hogy a tulajdonos a szerzett ismeretek alapján a legcélszerűbb erdőgazdálkodást tudja megvalósítani.

A mező- és erdőgazdasági kamara jelentős szerepet vállal a gazdálkodói hitelfelvételeknél, közvetít a bankokhoz, bekapcsolódik az állami támogatások minisztériumi elbírálása ügyében. A minisztériumhoz intézett támogatási kérelmeket véleményével látja el, és a kapott támogatás felhasználásának ellenőrzésében jelentős szerepet tölt be; ez utóbbi feladat ellátása meghaladja a minisztérium kapacitását.

A mező- és erdőgazdasági kamarák csúciszerve, követve jelenleg is a hagyományokat, Elnöki Konferencia néven működik. Működésének jellemző meghatározója az érdekek egyensúlyozása, célja elősegíteni a mezőgazdaság és az erdőszet fejlődését, úgy képviselni érdekeiket, hogy megfeleljenek a nemzetgazdasági célkitűzéseknek.

Fő feladatai közé tartozik:

— a mező- és erdőgazdasági kamarák tevékenységének koordinálása;

— a mező- és erdőgazdasági kamarák összehangolt közös képviselői ellátása az osztrák intézményeknél — a parlamentnél, a minisztériumoknál, más foglalkozási ágak képviselőinél, pl. a munkáskamaránál, a kereskedelmi kamaránál, a szakszervezeteknél — stb.

Az Elnöki Konferencia ugyanakkor minden olyan feladatot ellát, amely a többi kamarára is érvényes, pl. foglalkozik a kamarai tagok képzésével, előmozdítja a mező- és az erdőgazdasági termékek értékesítését stb. Az Elnöki Konferencia elsősorban azokkal a pártokkal épít ki szorosabb kapcsolatot, amelyek a mező- és erdőgazdasági tevékenység irányában nagyobb érdeklődést mutatnak.

A mező- és erdőgazdasági kamarák érdekképviselőin kívül nem kötelező jellegű tagsággal működnek egyéb érdekképviselői szervek is, így például az Osztrák Mező- és Erdőgazdasági Üzemek Főszövetsége, amely elsősorban az 50 ha feletti földterülettel rendelkező, ún. nagyüzemek önkéntes érdekképviselői szerve. A főszövetség jelenleg több mint húsz szervezetnél rendelkezik tagsággal, beleértve az Osztrák Erdészeti Egyesületet és egyes tartományi vadászszövetségeket is. Az elmúlt évben jelentős közvetítő szerepet vállalt a szövetség az erdőpusztulás — tölgypusztulás — ügyében, az érintett minisztériumoknál fokozta közvetítő szerepét. A főszövetség sajtóosztályának a célja, hogy a gazdasággal és környezetvédelemmel foglalkozó sajtóval a kapcsolatokat erősítse a mező- és erdőgazdasági üzemek érdekében. Ez egy részről személyes kapcsolattartást jelent, más részről a sajtókiadványokon keresztül a főszövetség tagjai aktuális problémáinak gondozását.

Minden érdekképviselői munka célja a gazdálkodásban a munkák racionalizálása, a termelés minőségi és mennyiségi javítása, mindezt a tanácsadás, képzés, támogatás eszközeivel segíteni.

A Szovjetunió erdőgazdaságának fejlesztésére 2005-ig szóló új irányelveket dolgoztak ki. Ennek főbb tételei a szövetségi erdőszeti miniszter közlése szerint így foglalhatók össze:

Valamennyi erdőt — osztársadalmi érdekből — egy főhatóság kezébe kell venni, ez adhat bérbe egyes részeket más szervezet részére — különleges érdekből.

A szigorúan adminisztratív és a munka minőségét figyelmen kívül hagyó kezelés ártott a fejlődésnek, így az önfinanszírozás rendszerére terveznek áttérni, s ebben nem a nyereségnövelés, hanem a végeredmény fokozása, az éves termelési feladatok jó végrehajtása a cél, amit az erdőrendezés szervei bírálnak el. A költségeket az államháztartás viseli, amibe az erdőhasználat utáni járulékok befolyanak. Külön alap képződik a kitermelő üzemek erdősítési kauciójából. Ezt eredményes felújulás esetében kapják vissza.

Az erdőszet többé nem csupán végrehajtója a gazdaságpolitikának, aki csak a kitermelés fokozásával törődik, tevékenységének jövőndő alapja az erdő állapotának javításáért való teljes körű felelősség. Ezt szervezési és pszichológiai eszközökkel kell elérni.

A fahasználati szabályokat a 30-as évektől kezdődően folyamatosan megsértették, a túlteljesítéseket a közeli fenyvesek kitermelésével, a lombosok elhagyásával hozták és ezzel elszegényítették a fajajösszetételt, csökkentették a növedéket. A jövőben a tartamosság a vezérelv és ezen túlmenően különböző véderdő-kategóriákat kell felállítani, hogy az erdő minél előbb fejthesse ki védőhatását.

A kitermelési, szállítási és feldolgozási veszteségek csökkentése különleges jelentőségű. A kitermelő üzemeknél elkerülhetetlen a lágylombos fajok értékesítésének

ösztönzése. Korlátozottan, de be kell vezetni a helyi értékesítést az eddig nem hasznosított fa hasznosítására. A nagymértékű előhasználati lehetőségeket a jövőben csökkentő kitermelésű régiók megsegítésére kell fordítani, de mindenképp el kell kerülni az ilyen állományok „kirablását”.

A jobb erdőgazdasági szerkezet kialakításához az erdőrendezés fogja a legnagyobb segítséget nyújtani. Az erdőszetlő a megnövekedett feladataira tekintettel nagyobb önállóságot fog követelni, de ezek ellátására tudományosan kidolgozott útmutatókat, norma- és szabálykatalógusokat fog számára készíteni.

Az új erdőgazdaságpolitikának jelentős része marad a telepítés és az erdőterületek felújítása. Ehhez meg kell szervezni a szaporítóanyag termelését, minőségileg magas értékű szaporítóanyag megfelelő mennyiségű előállítását. Nélkülözhetetlen ebben az üzemek egységes magtermelése, kellő magtermelő plantázs és csemetekerti hálózat kialakítása. A mesterséges felújításra váró területeknek 1995-ig 25%-át, 2005-re már 50%-át szelektált minőségű anyaggal kell ellátni. Különös figyelmet kell szentelni a cirbolyafenyőnek (*P. sibirica*). Fontos részfeladat a konténer-csemetenevelés bevezetése és elterjesztése, a következő 10, 15 év alatt ezt évi 200–250 millió darabra kell felfuttatni.

Nem maradhat el a kellő védelem sem. Ebben is elsőseget élvez a földi és repülőgépes figyelőszolgálat, az előrejelzés, a biológiai védekezés, regionális ellenőrzőszolgálat.

Megítélésük szerint ezeknek a követése kivezetheti az ország erdőgazdaságát hátrányos helyzetéből és Nyugat-Európával azonos szintre emelheti.

(AFZ 1990. 43–44. Ref.: Jérôme R.)